

KSCB071 SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ A ČÍNA VE 20. STOLETÍ

Prednáška 07. Priateľstvo (1971 – 1989)

JAKUB DRÁBIK

JARO 2021

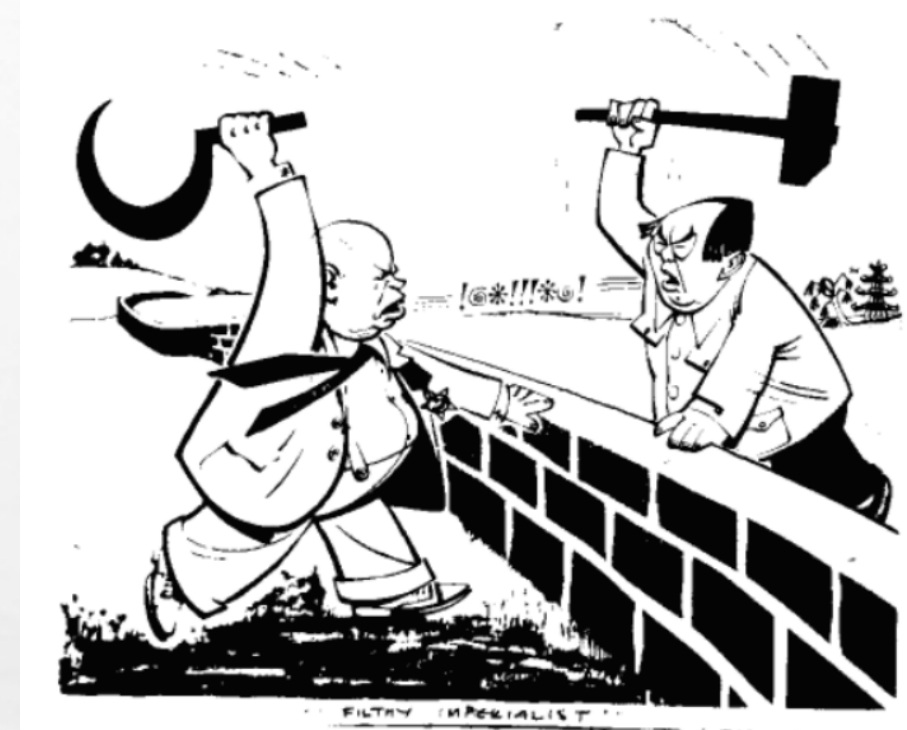
ZMENA KONCOM 60. ROKOV

- **1960s: USA a ČLR bez oficiálnych diplomatických vzťahov, nepriateľstvo**
- **USA – vojna vo Vietname, hrozba novej Kórei? Vyhrotené vzťahy**
- **Koniec 60. rokov postupná zmena:**
 - **USA postupne snaha dostať sa preč z Vietnamu (USA sa sťahujú z hraníc – prestávajú byť ohrozenie)**
 - **August 1968 ČSSR – intervencia ZSSR precedens – ak môžu do ČSSR, kto bude ďalší? Čína?**
 - **1969 – otvorený konflikt medzi ZSSR a Čínou**

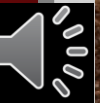
SINO-SOVIETSKA ROZTRŽKA

- 1969 – otvorený vojenský konflikt medzi Čínou a ZSSR (aj keď bez vyhlásenia vojny a snaha udržať v tajnosti)
- Konflikt medzi Čínou a ZSSR dlhšie – od nástupu Chruščova k moci
- Kultúrna revolúcia – i agenti KGB zhrození brutálnosťou, strach že Čína degeneruje na agresívnu ázijskú tyraniiu (1967 odchod sovietskych diplomatov – na letisku bitka)
- Marec 1969 – dve bitky o Damanskij (ostrov na rieke Usuri)
- August 1969 ďalší incident

SINO-SOVIETSKA ROZTRŽKA

- Pohreb Ho Či Minha 11.9.1969 – prvé stretnutie (Čou En-Laj & Kosygin), riešenie konfliktu
- ZSSR začal dezinformačnú kampaň v médiách (najmä v strednej Európe) – že hrozí jadrový útok na Čínu (úspešná, uverili i mnohí agenti KGB)
- Čína reálny strach – stiahla sa
- Po čínsko-vietnamskej vojne 1979 d'alšie zhoršenie (ZSSR presun vojsk z NDR na hranicu s Čínou)
- Definitívne upokojenie až Gorbačov

QUO VADIS ČÍNA?

- **Čína – izolovaná, bez spojencov (1962 vojna s Indiou), strach z možnej intervencie ZSSR, prípadne jadrového útoku**
- **Možno čas prehodnotiť politiku s USA?**
- **Problémy:**
 - **vojna vo Vietname, podpora nepriateľských strán**
 - **styky len neoficiálne cez Rumunsko, Poľsko, Pakistan**

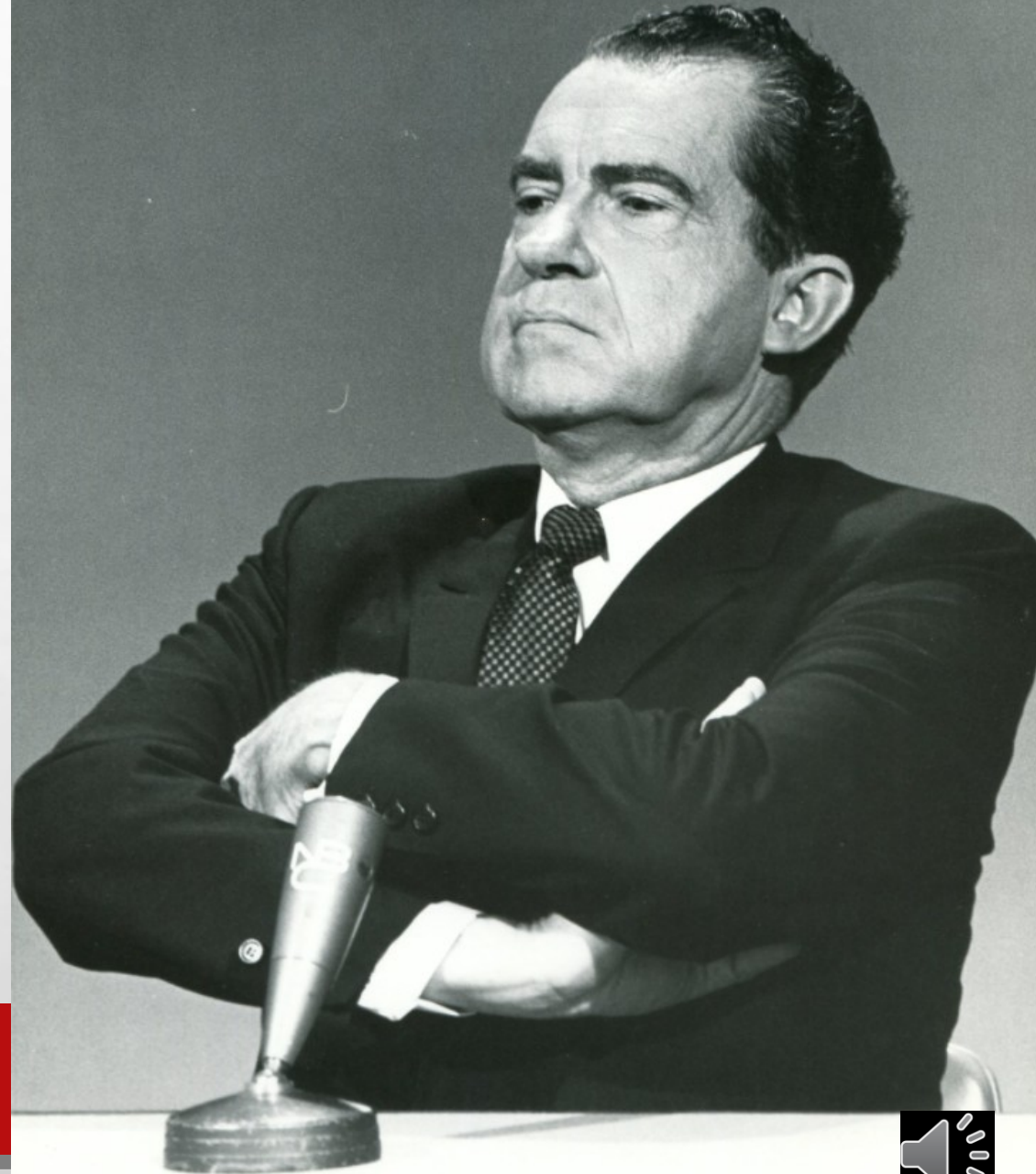
USA

- **Vražda Kennedyho 1963, nepokoje, protivojnové hnutie (50k+ mŕtvych vo Vietname, My Lai), boj afroamerického obyvateľstva za zrovnoprávnenie**
- **Prezident Johnson unavený 31. marca 1968 oznamuje, že už nebude kandidovať**
- **Voľby vyhráva Richard Nixon (v zásade na prísľube ukončenia vojny vo Vietname) – za svojho poradcu pre národnú bezpečnosť (National Security Advisor) si vyberá Henryho Kissingera**

NIXON

- **1969 Nixon prehlásil, že „končí éra konfrontácie a začína éra rokovaní“ – détente**
- **Politika uvoľnenia namierená najmä na ZSSR (neskôr dohody SALT 1 a SALT 2)**
- **Snaha ukončiť vojnu vo Vietname**
- **Nixon ale zároveň náznaky, že chce zlepšiť vzťahy s Čínou, napr. uvoľnenie embarga**
- **Zhoršenie znova po útoku do Kambodže 1970**

KISSINGER

- **Veľa dôležitých hlasov, prominentných intelektuálov a biznismenov vyzýva na zmenu politiky voči Číne (John K. Fairbank, senátor J. William Fulbright, National Committee on United States–China Relations 1966)**
- **Kissinger – kontroverzná postava, ale: zásadná zmena americkej politiky, postupné prehodnotenie aliancií a nový koncept bilaterálnych vzťahov**
- **Triangulárna diplomacia, détene, back-channels**
- **Otázkou ostáva – ako?**

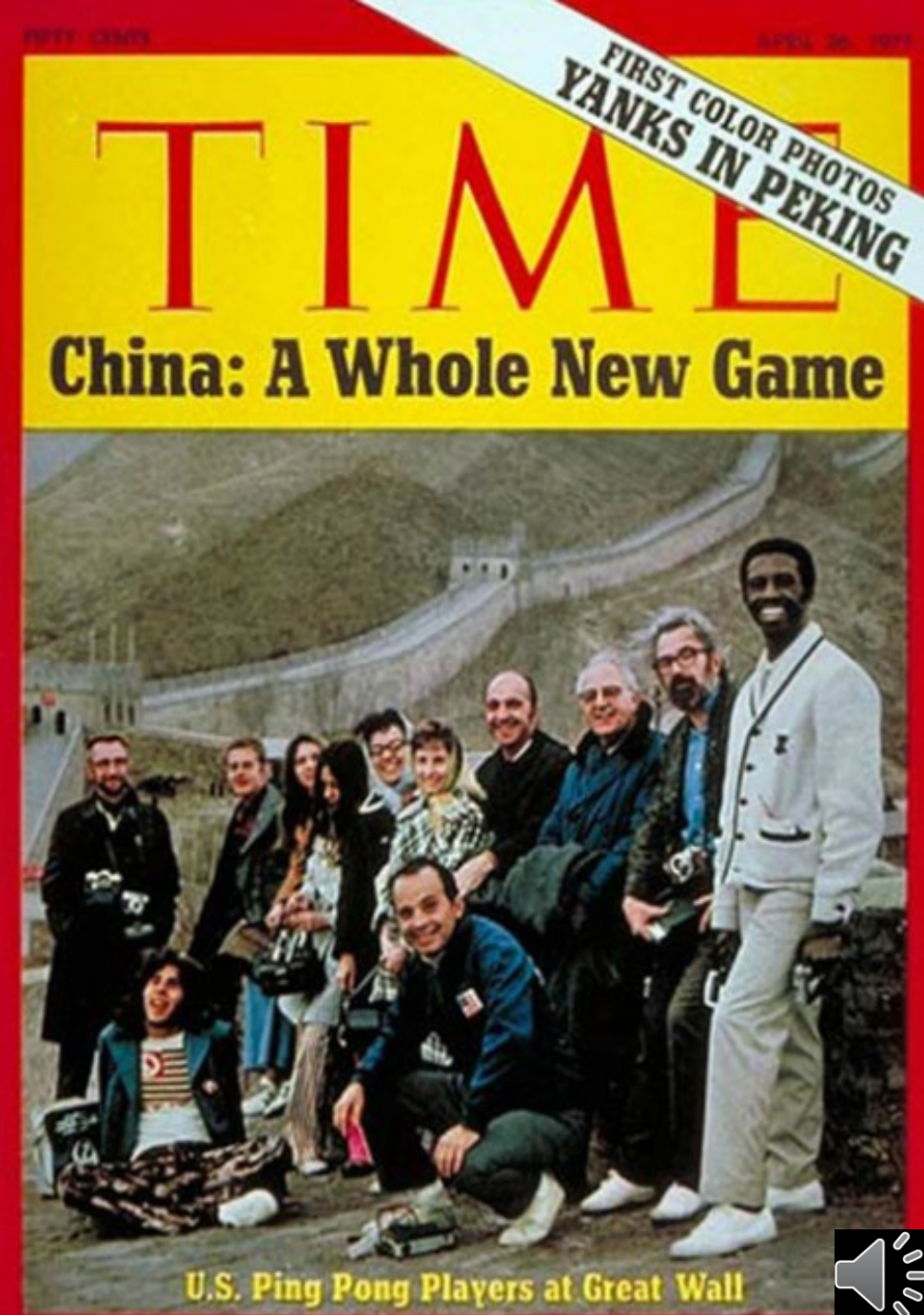
PINGPONGOVÁ DIPLOMACIA

- **Majstrovstvá sveta v stolnom tenise marec-apríl 1971 v japonskej Nagoyi**
- **Americký hráč Glenn Cowan v autobuse s najlepším čínskym hráčom, trojnásobným majstrom sveta a doslova športovou legendou, Čuang Ce-tungom – kontakt**
- **Nasledujúci deň ďalšie stretnutie – po návrate domov Mao Ce-Tung ohlásil, že pozýva americký pingpongový tím do Číny**

PINGPONGOVÁ DIPLOMACIA

- **Apríl 1971 – americký stolnotenisový tím prví Američania oficiálne v Číne od r. 1949**
- **Ostro sledované, celý turnaj šiel extrémne hladko (propaganda utíšená, Čína si dala záležať)**
- **Júl 1971 Kissinger počas oficiálnej návštevy v Pakistane nafingoval chorobu a na deň zmizol – tajná návšteva Číny, rokovania s Čou En-lajom**
- **Čína ochotná zlepšiť vzťahy**

PINGPONGOVÁ DIPLOMACIA

- Nixon zúfalo potreboval úspech – vojna vo Vietname trvá, voľby 1972 – tlak na Kissingera
- 15. júla 1971 Nixon oznámil, že Kissinger bol v Číne a dokonca, že i on Čínu navštívi
- V prejave špecificky zmienil, že to nie je namierené proti žiadnej krajine a už vôbec nie proti ZSSR
- Realita – nepriateľ môjho nepriateľa je môj priateľ
- Nixon si od toho sľuboval tiež to, že Peking i Moskva budú tlačiť na Hanoj

PINGPONGOVÁ DIPLOMACIA

- **Vojensky, „two-and-a-half strategy“ (vojna proti ZSSR, Číne a kom. bloku) sa zmenila na „ona-and-a-half strategy“ – Pentagon mohol koncentrovať svoje vojenské prostriedky a jadrový arzenál už len na ZSSR**
- **Medzinárodne šok, líder slobodného sveta a komunistický štát?**
- **Reakcie rôzne – opozícia aj v USA, no Nixon nepriestrelný antikomunistický image, aj v Číne – napr. Lin Biao**
- **ZSSR šok, varovali USA nech nezneužívajú roztržku, konflikt nedoriešený, 1972 nové roztržky, počet vojakov na hranici stúpa – konflikt na 2 frontoch?**

沿着毛主席革命路线胜利前进

china-posters.net

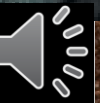
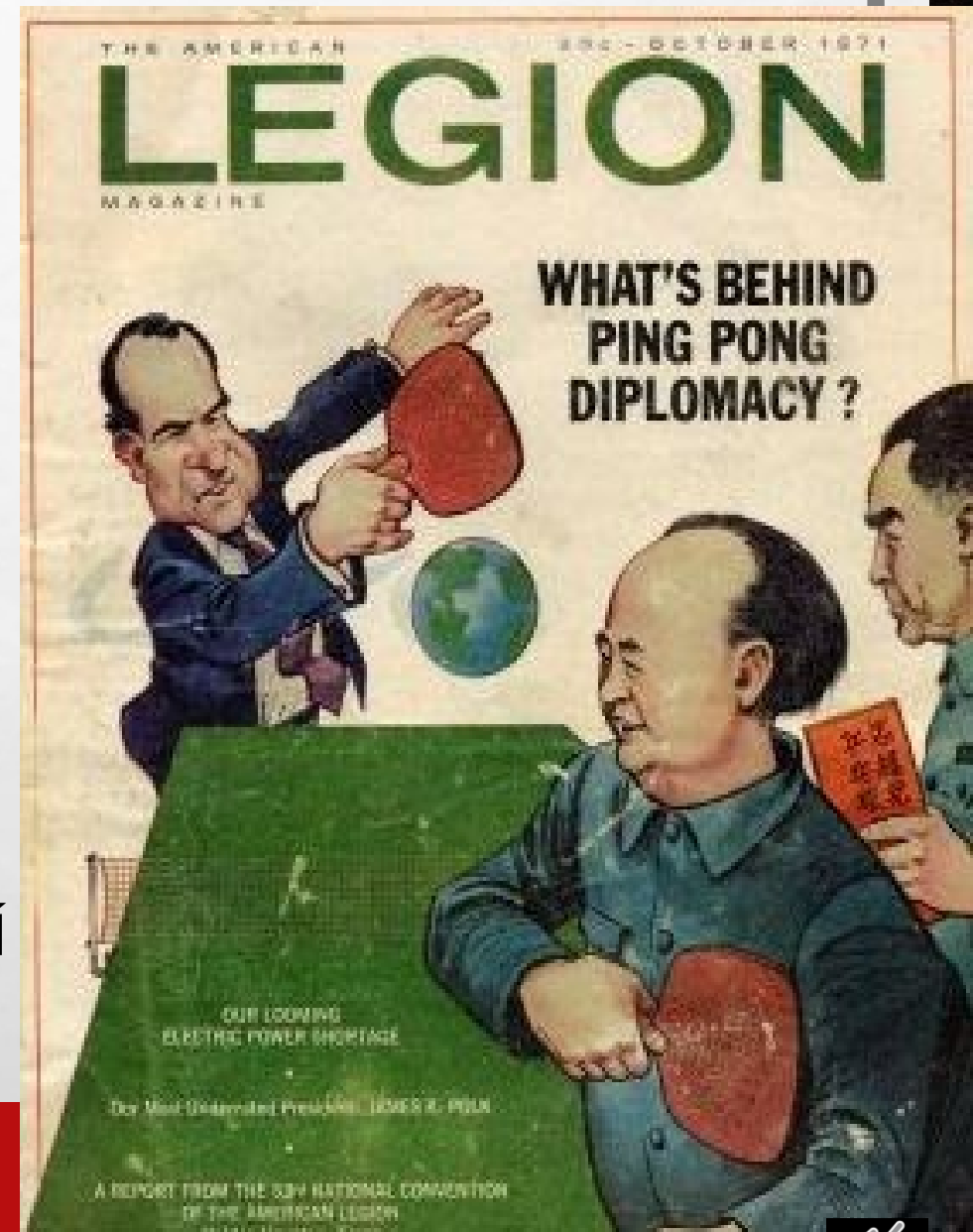

以毛主席为首林副主席为副的无产阶级司令部

PINGPONGOVÁ DIPLOMACIA

- viaceré komunistické krajiny (Kuba, Severná Kórea) Čínu odsúdili
- Vietnam – spočiatku Čína tlačila na razantnejšiu a asertívnejšiu politiku Hanoja a ZSSR zdržanlivý, teraz naopak, Vietnam postupne skôr spojencom ZSSR, podobne Mongolsko
- 1973 Brežnev priznal Nixonovi, že majú strach z US-čín. voj. aliancie -> SALT
- Japonsko obavy, zhoršenie vzťahov s USA, nakoniec ale presný opak – zlepšenie vzťahov s Čínou, 1972 JAP najväčší obchodný partner Číny + odovzdanie Okinawy zlepšenie s USA

NIXON V ČÍNE

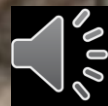
- **Problém – Taiwan (v OSN nie ČĽR, ale Taiwan) – 1971 odchod Taiwanu z OSN (one china policy)**
- **December 1971 – USA podporili Čínu v indicko-pakistanskom konflikte**
- **21. – 28. Február 1972 návšteva Nixona – Peking, Chang-čou, Šanghaj**
- **Nixon – dôležitý najmä image v médiách (voľby), reálne dohodli všetko Kissinger a Čou En-laj, Nixon o 3 mesiace aj do Moskvy a voľby s veľkým prehl'adom vyhral napriek začínajúcej afére Watergate**

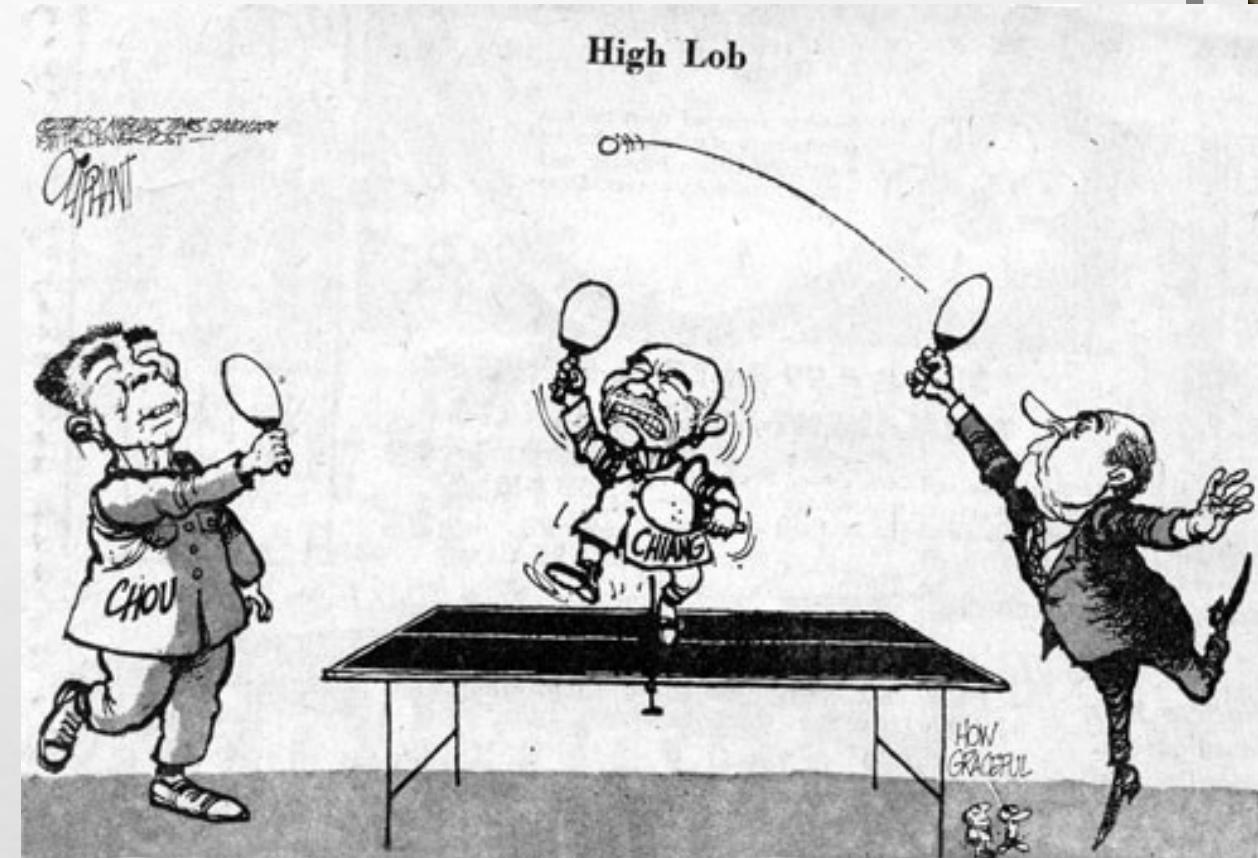
ŠANGHAJSKÉ KOMUNIKÉ

- Reálne výsledky Nixonovej návštevy?
- US politika v JV Ázii sa zásadne nezmenila, aj keď stratila „protičínsky náboj“
- Šanghajské komuniké: podpísané posledný deň návštevy, zhodli sa, že sa nezhodujú
- Uvádza pohľad oboch krajín na medzinárodnú situáciu – že sa nezhodnú, ale majú záujem riešiť konflikty mierovou cestou
- Podniknú kroky proti akejkoľvek veľmoci, ktorá by sa pokúsila o hegemoniu v Ázijsko-pacifickom regióne
- V budúcnosti snaha o normalizáciu vzťahov, kontakty

TAIWAN

- **Šanghajské komuniké: USA registrujú, že existuje len jedna Čína a Taiwan je súčasťou Číny – toto neskôr predmetom kontroverzií, Čína dojem, že USA uznávajú Taiwan ako súčasť Číny, USA že len registrovali pozíciu Číny**
- **V tom čase im to ale umožnilo odsunúť otázku Taiwanu bokom a nadviazať obchodné vzťahy**
- **USA stále oficiálne diplomaticky uznávali Taiwan ako čínsku vládu, nie ČĽR**

70. ROKY

- **USA – Nixon 1972 vyhráva voľby, no aféra Watergate, 1974 rezignácia, 1974-1977 Gerald Ford, Kissinger ostal, od 1973 dokonca minister zahraničných vecí**
- **Politika voči Číne ani ZSSR nezmenená: détente, „Opening to China“ malo fungovať ako protiváha voči ZSSR, nie ako hrozba**
- **December 1975 návšteva Forda v Číne**

70. ROKY

- 1972 – 1975 Čína sklamaná z *détente*, vedenie sa obávalo, že dobré vzťahy medzi ZSSR a USA umožnia Sovietom koncentrovať svoje sily na Čínu -> pokračovala v snahe o zlepšenie vzťahov s USA ale i s pro-západnými ázijskými krajinami (predovšetkým Japonsko)
- 1975 – pád Južného Vietnamu, Čína súperenie so ZSSR
- 1976: január smrť Čou En-laja, september smrť Mao Ce-tunga – súboj o následníctvo (gang 4)
- Víťazne nakoniec Teng Siao-pching – pragmatický prístup, rozvoj vzťahov so západom, snaha o modernizáciu

1973 – 1979

- **1973 – 1978 United States Liaison Office v Pekingu**
- **Styčný úradníci (napr. aj George H.W. Bush) osobný status ambasádorov ale nie oficiálne – US ambasáda stále Taiwan**
- **Jimmy Carter 1977 pri nástupe do úradu potvrdil Šanghajské komuniké**
- **Jimmy Carter - Teng Siao-pching obaja napriek počiatkovej neistote a problémom v Taiwanskej otázke snaha o prehĺbenie vzťahov**

1973 – 1979

- **Carterova administratíva pripravená posunúť „normalizáciu“ až k nadviazaniu diplomatických vzťahov**
- **Znamenalo by to:**
 - **1. ukázať ZSSR (zhoršovanie vzťahov, postupný koniec détente), že vzťahy s Čínou sa naďalej zlepšujú**
 - **2. nutnosť prerušenia vzťahov s Taiwanom – problematicé**
- **Etiópsko-somálska vojna (vojna o Ogaden) v roku 1977 → USA snaha zastaviť inváziu ZSSR do tretieho sveta**
- **Zbigniew Brzezinski (min.zahr.vecí 1977 – 1981) – hrať s „China card“**

1973 – 1979

- **Máj 1978 Brzezinski návšteva Číny – srdečné privítanie, veľmi priateľské rozhovory**
- **Čína záujem o prehĺbenie priateľstva – ZSSR strategické bombardéry na hraniciach, znova hraničný konflikt, zhoršujúce sa vzťahy s východným blokom i Vietnamom**
- **Čína dokonca ochotná tolerovať predaj zbraní Taiwanu, prerušila vzťahy s Albánskom**
- **16. decembra 1978 – dohoda: oficiálne diplomatické uznanie a ambasády**

TAIWAN

- **Diplomatické vzťahy s ČĽR = koniec dipl. vzťahov s Taiwanom**
- **vojenská prítomnosť USA na Taiwane od r. 1951 v rámci MAAG a USTDC**
- **United States Taiwan Defense Command**
- **Military Assistance Advisory Group – po celom svete, ale najmä v Ázii. Úloha pomáhať pri tréningu armád v jednotlivých krajinách**
- **Spojenecké zmluvy, významná finančná a vojenská pomoc USA Taiwanu**

Fotografie + doplňující text k vzťahom USA a Taiwanu:

<https://www.thinkchina.sg/us-china-and-taiwan-complicated-triangular-relationship-1950s>

TAIWAN

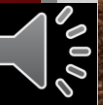
- Taiwan súčasťou „obraného perimetra“ USA, ostrovov od Japonska po Austráliu
- 1955 Formosa Resolution podpísaná po prvej kríze v Taiwanskej úžine prezidentom Eisenhowerom
- Americkému prezidentovi dávala možnosť použiť US armádu na obranu Taiwanu a Pescadorských ostrovov
- Dvojznačnosť textu, USA *de facto* nemuseli prísť Taiwanu na pomoc – ale nejasné, obe strany s tým museli rátať
- 1955 – 1979 Sino-American Mutual Defense Treaty

Fotografie + doplňující text k vzt'ahom USA a Taiwanu:

<https://www.thinkchina.sg/us-china-and-taiwan-complicated-triangular-relationship-1950s>

Copyright STRATFOR 2012 www.STRATFOR.COM

THE CULMINATION OF PING-PONG DIPLOMACY

TAIWAN

- **1979 – diplomatické uznanie ČLR = koniec diplomatických vzťahov s Taiwanom**
- **WSH a Peking – niekoľko stretnutí a rokovaní o otázke Taiwanu v 70. a 80. rokoch – výsledkom 3 diplomatické komuniké, ale v podstate nenašli zhodu**
- **Rozličné vysvetľovanie si dohôd**
- **Čína predpoklad, že po 1979 sa USA vzdá podpory Taiwanu (Nixon to skutočne naznačoval) – to sa ale nikdy nestalo**

TAIWAN

- **USA „eventuálne“ ukončenie dodávok zbraní – až Taiwan nebude v ohrození**
- **1979 *Taiwan Relations Act* – americký Kongres prijal ako reakciu – americké vlády majú aj naďalej udržiavať vzťahy s Taiwanom ako keby mali diplomatické zastúpenie**
- **Zákon explicitne neuvádza, že USA majú Taiwan brániť, či vojensky zasiahnuť v prípade konfliktu, no jeho interpretácia môže byť rôzna**
- **Požaduje udržiavať politiku, ktorá má „zabezpečiť bezpečnosť“ ostrova**
- **Tzv. „strategická nejednoznačnosť“**
- **Otázka Taiwanu citlivá dodnes, US army ale 1979 preč z ostrova**

IMPLEMENTATION OF TAIWAN RELATIONS ACT: ISSUES AND CONCERNS

HEARINGS
BEFORE THE
SUBCOMMITTEE ON
ASIAN AND PACIFIC AFFAIRS
OF THE
COMMITTEE ON FOREIGN AFFAIRS
HOUSE OF REPRESENTATIVES
NINETY-SIXTH CONGRESS
FIRST SESSION

FEBRUARY 14 AND 15, 1979

Printed for the use of the Committee on Foreign Affairs

1979

- **Nixon&Kissinger – využili zlepšenie vzťahov na vyvolanie konfliktu ZSSR-Čína a rozkol (triangulárna diplomacia)**
- **Carter&Brzezinski – jednostranná politika, ktorá výrazne zhoršila vzťahy medzi ZSSR a USA, no zlepšila vzťahy s Čínou**
- **Január-Február Teng Siao-pching do Washingtonu**

80. ROKY

- **Doložka najvyšších výhod (Most favourite nation)**
- **Po dohode s USA Čína aj dohoda s Japonskom, no vážne zhoršovanie vzťahov s Vietnamom – 1979 sino-vietnamská vojna (USA vedeli dopredu)**
- **Od 1979 dokonca vojenská spolupráca, USA predaj vojenskej techniky**
- **Spolupráca v rôznych otázkach, aj na pôde OSN, regionálnych záležitostiach**
- **Peking a New York sesterské mestá**
- **Až do r. 1989 priateľské vzťahy (aj keď nie vždy ideálne)**

